

II.

PROGRAMĂ

a

scoalei civile (private) de fete cu internat

a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și
cultura poporului român, în Sibiu

pe anul școlastic 1887/8.

Publicată de

Septimiu Albini,

director.

Cuprinsul: 1. Limba română în școlăle de fete, de Septimiu
Albini.
2. Sciri școlare, de directorul.

SIBIU,

Tiparul Institutului tipografic, societate pe acții.

1888.

Limba română în școalele de fete.

I.

În scurta mea praxă ca învățător la școala noastră de fete, m'a ocupat mai cu deadinsul întrebarea: Cum are să fie predată elevelor române limba maternă, pentru-ca ea să corespundă întru toate cerințelor unei bune instrucțiuni?

Pentru a pute răspunde cu temeiu la aceasta întrebare, a trebuit să-mi dau înainte de toate seama, cum s'a purces și se purcede încă în școalele noastre la predarea limbii românesci; să mă întreb mai departe, dacă a fost și este bine așa cum s'a purces și dacă prin metodele de instrucțiune, usitate până acuma s'a ajuns și preste tot s'a putut ajunge scopul, care după legile pedagogiei științifice trebuie să le aibă în vedere fiesce-care școală bine organizată?

Numai după-ce vom fi lămuriți asupra acestor întrebări prealabile, este permisă încercarea, de a răspunde cu oareși-care siguranță și la întrebarea pusă în fruntea acestei scrieri.

În cele următoare aş dorî să pot arăta, nu atât bărbaților de specialitate, cât mai ales publicului nostru celui mare, care mai mult este interesat la înaintarea școalelor noastre, care sînt rezultatele, la care au ajuns, ocupându-mă cu întrebările mai sus indigitate.

Voiu cerceta deci mai înainte, care sînt metodele de instrucțiune a limbii române la noi îndeobște folosite; voiu

arăta, care este scopul cel mai adevărat al instrucțiunii; mă voiu întreba dacă metodele usitate se unesc cu acest scop și în urmă mă voiu încerca a recomanda un metod, care la noi este nou, a fost însă indicat de mulți dintre corifeii pedagogiei și după părerea mea este unicul, prin a cărui aplicare limba românească mai ales în școlile de fete poate să ajungă la adevărata ei importanță.

Dacă studiam programele și planurile de învățământ din toate școlile noastre de dincoace și de dincolo, dacă luăm parte la examenele publice, sau ne aducem aminte de timpul; care l-am petrecut noi înșine pe banca de școală, neapărat trebuie să recunoaștem, că două metode de instrucțiune sânt cu deosebire usitate la propunerea limbei materne. Una era mai folosită în trecut, pe cealaltă o întelnim astăzi mai des, ambele însă se susțin în mod mai mult sau mai puțin inconștiu, în cele mai multe locuri cu putere consuetudinală, după tradiția, pe care învățătorul singur a adus-o de pe banca de școală pe catedra de învățător.

Unul din aceste metode, acela despre care am dis, că era mai obicinuit în trecut, care însă și astăzi este destul de general, este metoda așa numită *gramatical*.

Principiul lui fundamental este, ca să învețe pe elev a scrie corect. În vederea acestui principiu s'au alcătuit o mulțime de manuale, unele din ele cu serioasă muncă și multă conștientitate. În aceste limba română este versată în regule bine sistemate, deși nu totdeauna adevărate, ear' învățarea acestor regule se privesce la instrucțiune ca lucrul cel mai de căpetenie.

Cetind aceste manuale, sau mai ales observând pe elevul, care le folosește, primesci impresiunea, că limba românească numai de dragul regulelor gramaticale și sintactice trăește și are dreptul să trăească. Tot ce aflăm

intercalat între paragrafi acestor manuale, ca ilustrațiune a regulelor expuse, ca exemple de limbă și scriere, este ales sau compus anume astfel, ca regula tractată să ese în toată splendoarea ei la iveală.

Astfel în acest metod singurul lucru sistematic, pe care îl aflăm, este reglementarea limbii, și trebuie considerat ca un deosebit merit, dacă reglementarea este cel puțin astfel întocmită, ca elevul să o poată înțelege. Căci de multe-ori nu se ține cont de aceasta nici câtuși de puțin. De asemenea nu se ține cont nici de alte considerațiuni, cari într'un manual bun de școală n'ar trebui să lipsească: Astfel una dintre regulele fundamentale ale didacticei este, că materialul tractat în școală să inspire elevilor înainte de toate interes, dragoste, plăcere, căci numai astfel putem pretinde, ca spiritul dînșilor, tinăr și nepricepător de ce este bun și necesar, să iee cu folos parte la instrucțiune. În toate manualele noastre de gramatică, sintaxă și stilistică, am găsit lipsa totală a tendenței de a interesa pe elev. Căci nimenea nu va pute susține, că un băiat sau o fetiță de 10—14 ani se va însufleți de frumseța modului subjunctiv, a dicerilor coordonate și subordonate, sau a stilului didactic, dacă toate aceste învățături, folositoare ce e drept, 'i-se vor presenta în chipul sec al unor regule dogmatice, sau 'i-se vor ilustra prin unele exemple răci și fără nex, la a căror cetire și audire mintea nu înțelege și inima nu simte nimica, după cum se întîmplă aceasta cu cele mai multe manuale ale noastre.

Bine să fiu înțeles. Nu voiu să dîc, că nu este bine și nu este necesar, să se propună în școalele noastre gramatică. Voiu însă cu totdeadinsul să susțin, că nu este bine, ca regulele ei să fie puse în primul plan. Vom vede

mai târziu de ce nu este bine, deocamdată fie de ajuns a indica, ceea-ce fiecare va admite, că nu există limbă românească, pentru-că avem gramatică, ci avem gramatică, pentru-că există limbă românească.

Al doilea metod, care cu deosebire în timpul din urmă își face loc pre lungă cel dintâiu, este metodelul așa numit *enciclopedic*.

După acesta regulele doctinare, în care este versată limba românească, deși sunt deajuns considerate, totuși sunt puse în al doilea plan, ear' în cel dintâiu se predă elevilor un bogat și foarte variat material literar cu tendența vedită de a le îmbogăți mintea cu cunoștințe de pe toate terenele și în legătură cu aceasta a le nobilita inima. Cu alte cuvinte, după acest metod în locul manualului de gramatică vine cartea de citire cu tendențele ei instructive și mai ales moralizătoare.

Fără îndoială acest metod este de preferit celui de mai înainte. După dînsul instrucțiunea în limba maternă înceată de a fi exclusiv formală, nu se ia în vedere numai dezvoltarea regulelor gramaticali, ci înainte de toate se oferă elevilor un material viu de limbă, prin care se intenționează a influența în mod etic asupra lor.

Cel mai bun însă nu 'mi-se pare a fi nici acest metod, și anume din următoarele cauze:

Mai întâiu este foarte greu a compune o carte de citire bună. Cu deosebire greu este la noi aceasta, unde literatura se află în primele stadii de dezvoltare. Citez a afirma, că în toată literatura noastră didactică nu avem o singură carte de citire încâtva corespunzătoare. Dar' nu numai la noi, ci preste tot este greu a compila în mod enciclopedic materia de citire potrivit și cu gradul de dezvoltare a elevului, și cu scopurile educative ale școlii.

De aceea cele mai multe cărți de citire în loc să fie enciclopedice sînt fragmentare. Le lipsește adică unitatea, nu au și nu pot să aibă nici o împărțire logică, decât poate împărțirea după deosebitele specii de stil și literatură, ceea-ce însă față cu dezvoltarea etică a elevului nu are aproape nici o importanță.

Altă scădere a acestui metod este aceea, că după-cum metodel gramatical este tendențios în privința formală, astfel și acesta este tendențios în privința etică. Scopului de a influența moralicesce asupra elevului 'i-se supun toate celelalte considerațiuni; în vederea acestui scop se aleg piesele de citire, se scot ca fragmente din scrieri literare, a căror farmec și valoare astfel se perde de multe-ori cu totul; se compun anume, sau — cu deosebire la noi — se traduc din cărți străine și străine rămân pentru spiritul elevului crescut în alt mediu social, ear' nu în acela din care au fost scoase și pentru care au fost compuse.

Mai presus de toate însă elevul simte tendența, pentru care este ținut să citească acele piese și de aceea adese ele au tocmai efectul contrar celui intenționat, căci moralizare cu de-a sila nu se prea poate.

Alt metod, cel puțin mie unul nu-mi este cunoscut să fie usitat în școlalele noastre, decumva nu vom considera ca metod nou combinarea celor două schițate mai sus, adică predarea iimbii românesce din gramatici intercalate cu piese de citire enciclopedice, sau folosirea manualului de gramatică simultau cu cartea de citire. În mâinile unui învățător dibaciu va fi poate cu puțință a micșora prin aceasta combinare defectele ambelor metode și de aceea se vor afla mulți, cari vor găsi, că aceasta procedere este cea mai corespunđătoare.

Cu toate aceste însă și aicia rămân o mulțime de neajunsuri, cari trebuiesc luate serios în considerare. Astfel este împregiurare, că în acest metod combinat nu poate fi observată nici un fel de unitate logică și psihologică, ci după împregiurări și natura individuală a învățătorului se pune pondul cel mai mare când pe cestiuni teoretice de limbă, când pe cestiuni etice. Așa d. e. se tractează astăzi despre substantive, ear' mâne se cetesce o piesă din cartea de cetire, în care se dovedesce elevului, că lenea este isvorul tuturor relelor. Că sub astfel de împregiurări puțin se poate face pentru desvoltarea moralității elevului, mie cel puțin îmi este destul de evident.

II.

Pentru tinerime lucrul cel mai bun abia este bun destul și de aceea constatând defecte și neajunsuri în toate metodele până aici atinse, datorința noastră este să căutăm altul, care întru cât se poate să fie lipsit de aceste neajunsuri.

Spre acest sfârșit să ne punem adoua întrebare preabilă, care este: Cum are să fie instrucțiunea preste tot?

În această privință răspunsul aproape general al tuturor pedagogilor este, că în toate școalele de toate categoriile afară de academii și școalele speciale, instrucțiunea are să fie *educativă*.

Care va se ȳică, nu îmbogățirea minții cu cunoscințe, ci desvoltarea caracterului este sau cel puțin are să fie scopul de căpetenie al instrucțiunii.

Caracterul este, întrebuițând o expresiune alui Herbat, *memoria voinții*, adecă deprinderea omului, după care voința lui între împregiurări egale și față cu unele și aceleași lucruri este totdeauna în unul și același mod

determinată spre acțiune. Cu alte cuvinte caracterul este statornicia de a voi totdeauna într'un chip și prin urmare într'un chip a-și desvolta și activitatea în viață.

În sensul strict al cuvântului fiecare om constant în voință și acțiune, adică acela despre care s'ar pute spune înainte, ce va voi și ce va face între anumite împrejurări, este om de caracter. Cu toate aceste usul vulgar al vorbirii înțelege sub om de caracter cu totul alt ceva. Și cu drept cuvânt. Deși statornicia voinții este prima condițiune a caracterului, ea nu este cea de căpetenie. Constant, statornic poate fi omul și în înțeles bun și în înțeles rău. Poate să fie îndreptată voința omului în mod consecuent și spre fapte bune și nobile și spre fapte rele și condamnabile.

A fi însă în mod constant aplicat a face rele, este mai rău, decât a fi lipsit de statornicie. Mai bine fără caracter, decât cu caracter rău și pervers. Adevărat om de caracter este numai acela, care în mod constant este, cum țice marele Tuiscon Ziller, moral, în adevăr bun, înțelept, accesibil și îndemânatic pentru tot ce este bun și folositor, consciențios și din toată convingerea religios.

Cu asemenea caracter nu se nasce nimenea, ci fiesc-care trebuie să și-l câștige ca rezultat al educațiunii sale.

Întelnim, ce e drept oameni de caracter și încă de caracter firm și nobil, și între aceia asupra cărora nu s'a exerciat acea lucrare sistematică și premeditată, pe care o numim educațiune, căci mult poate și mult face în aceasta privință și educațiunea inconscie a lumii, exemplul societății, în care trăim, influența naturii, necesitățile vieții și mai presus de toate reflexiunea proprie a individului.

Dar' asemenea oameni sânt numai excepțiuni rare între mulțimea cea mare, care lăsați de sine, lipsiți de educațiune nu pot să ajungă la dezvoltarea caracterului.

La popoarele culte, sau cu pretențiuni de cultură educațiunea premeditată a fiecărui individ este o necesitate, ear' scopul educațiunii este dezvoltarea caracterului în modul indicat mai sus.

Spre a ajunge acest scop educațiunea pedagogică are mai multe mijloace, dintre care cel mai eficace a fi s'a dovedit învățământul sau instrucțiunea.

Rolul ei în opera formării și a consolidării caracterului este imens, numai atunci când este bine întocmită și bine aplicată.

Educațiunea pedagogică este înainte de toate chemată să apropie pe om din punctul de vedere al facultăților sale de idea perfecțiunii: să trezească adecă și să perfecționeze puterile lui de apercepțiune și de rezonameu, să-l facă capabil de a privi adânc în lumea, care îl încungiuță, și a judeca corect și cu vrednicia despre dînsa.

Rolul instrucțiunii educative este însă și mai mare: Prin ocupațiunea sistematică cu legile și adevărurile cuprinse în științele predate, elevul bine instruit are să ajungă a recunoaște necesitatea de a lăsa să domnească asupra lui legile și adevărurile morale și a se supune din convingere, de bună voie stăpânirii lor.

Va se dîcă prin instrucțiune sînt a se ajunge două scopuri: Mai întăiu se vor perfecționa facultățile spirituale ale elevului și apoi ca urmare neocroată, ci recunoscută de însuși elevul, care vede pretutindenea pe toate terenele pătrunse de spiritul omenesc domnia legii și a adevărului, recunoascerea necesității de a se supune de bună voie legilor moralei, după-care el are să-și îndrepte viața sa, convins fiind că desconsiderate aceste legi, societatea omenască s'ar risipi, ar fi perdată.

Dar' cum are să fie instrucțiunea întocmită, pentru a corespunde scopului ei înalt?

Aici s'a recunoscut de aproape toți bărbații, care au dat direcțiune în știința pedagogiei, că prima condițiune este, ca instrucțiunea să intereseze pe elev, să-l fărmece, să-l ademenească, ca el totdeauna cu plăcere, cu drag și cu atențiunea încordată să gândească, să lucre și să se pătrundă de materiile ce 'i-se ofer. Interesul așadară este lucrul de căpetenie, care ne garantează succesul instrucțiunii. Ear' interesul are să fie cât se poate de intensiv, pentru-ca intensivă să fie și încordarea puterilor psihice, pe care el o produce. Interesul are să fie mai departe general, să se extindă asupra tuturor materiilor de instrucțiune, pentru-ca adevărurile tuturora să devină avutul intelectual și în consecență directiva etică a voinții fiitorului membru al societății. Interesul are să fie în urmă concentrat, neimpărțit, unificat, pentru-ca în conștiința elevului să nu se producă scisiune, disarmonie, ci toate ideile pe care le posede să formeze o unitate armonică, toate pornirile spiritului se apară ca părți ale unei și aceleași personalități și se producă o voință nedespărțită, tare și energică.

Nu este lucru ușor a produce prin instrucțiune interesul, de care am vorbit în cele premergătoare. Cine cunoaște școala în starea ei dela noi va recunoaște, că este acesta un problem foarte greu de pus în practică. El pretinde dela învățător nespus de mult. Mai ântâiu dragoste și devotament pentru școală și elevi, apoi întinse cunoștințe psihologice și pedagogice și în urmă perfecta cunoaștere a individualității fiecărui elev în parte.

Comparând viața psihologică a omului ca individ cu ceea a omului ca societate, pedagogii moderni au ajuns

la recunoaşterea adevărului, că voinţa individului se dezvoltă şi se petrece în anumite stadii, ear' în fiecare din aceste stadii este predominantă un fel sau altul de activitate spirituală. Astfel în etatea prunciei şi a adolescenţei prevalează fantasia, mai târziu îi ia locul contemplaţiunea reală a lucrărilor şi faptelor şi în urmă, pe când caracterul începe a se consolida ajunge la predominăţiune reflexiunea, adecă combinarea şi clasificarea logică a ideilor pe cari le primesce din lumea lucrurilor şi a evenimentelor. Astfel dezvoltarea intelectuală a individului.

Asemenea şi în dezvoltarea lui etică s'au statorit trei stadii, care corespund, respective merg paralel, cu cele din dezvoltarea lui intelectuală. Cel dintâiu este stadiul supunerii necondiţionate sub voinţa şi autoritatea altora, al doilea stadiul, în care trebuie să recunoască, că pentru el este mai bine, dacă se supune ordinii şi obiceiurilor în vigoare, fără de care convieţuire pacinică cu semenii sei este imposibilă, ear' în urmă recunoaşterea autorităţii ideilor etice, morale, ale căror sublimitate şi frumseţă îi vor impune convingerea, că este bine, că este necesar a-şi pune viaţa în serviciul lor şi a se nisui pretutindenea a le realiza.*)

S'a constatat mai departe, că nu numai în dezvoltarea individului, ci analog cu aceasta şi în dezvoltarea singuraticelor popoare precum şi în aceea a întregului gen omenesc se pot bine deosebi cele trei stadii atât în privinţa intelectuală cât şi în cea morală.

Şi pe acest adevăr, care n'a putut fi combătut de nimenea, s'a construit un sistem de instrucţiune educativă, care cu deosebire în Germania s'a aplicat şi se urmează cu succes neegal de mare faţă cu toate celelalte sisteme.

*) Dr. Just. „*Konzentration oder konzentrische Kreise*“ în „*Jahrbuch des Vereins für Wissenschaftliche Paedagogik*“. Dresda, 1888.

Acesta este sistemul așa numit al *concentrațiunii*.

Principiul lui fundamental este :

Pentru fiesce-care treaptă a instrucțiunii, pentru fiesce-care clasă așadară se se pună în frunte o materie de instrucțiune, care se fie centrul de legătură, mijlocul de concentrare a instrucțiunii întregi. Fiind scopul final al instrucțiunii de natură etică, și materia principală de instrucțiune, adecă mijlocul de concentrare, are se fie de natură etică, va se dîcă are se conține și se tracteze fapte și sentimente omenesci, ear' nu lucruri sau categorii de noțiuni moarte, care formează conținutul celor mai multe științe teoretice. Materia de concentrare va fi dar' aleasă din viața omului, respective a genului omenesc, dînsa va domina întregă instrucția, ear' celelalte obiecte după importanța cuvenită se vor tracta numai în rîndul al doilea și pretutindenea, unde este cu puțință, se vîr aduce în legătură cu materia de concentrare.

Sciut fiind mai departe, că desvoltarea individului este analogă desvoltării genului omenesc, pentru fiecare treaptă a instrucțiunii se va lua ca obiect de concentrare o materie din treapta corăspunđătoare a desvoltării poporului, care ne interesează mai deaproape sau a genului omenesc.

O condițiune indispensabilă, ce este de observat la alegerea materiei de concentrațiune, e că aceasta trebuie oferită elevului vărsată în formă literară și anume în cea mai clasică formă, ce ne stă la dispoziție din sau despre epoca culturală, pe care o tractează. Să fie dară un op perfect și clasic și ca conținut și ca limbă și formă și să formeze totodată o unitate, un întreg nedespărțit, care se ocupe neîntrerupt pe elev în treapta de desvoltare, pe care se găsesce.

Aceasta este ideea generală a sistemului de concentrare în instrucțiunea educativă, idee care a fost inițiată de filosoful Herbert și după dînsul cu mare genialitate aplicată, aprofundată și detaliată de marele pedagog T. Ziller.*)

Resultatele, la care țintesc instrucțiunea astfel aplicată sînt cele mai binecuvîntate.

Ocupînd, sau mai bine ȃis preocupînd pe elev în prima linie cu un obiect, care tractează fapte și sentimente omenesci, care este întru toate acomodat gradului seu de dezvoltare intelectuală, interesul acestuia mereu va fi treaz, mereu va fi cald și el va folosi instrucțiunea cu intensitatea recerută, pentru-ca toate puterile sufletului seu se desvoalte și întărescă.

Ear' fiind acest obiect focalarul, jur de care se concentrează toate celelalte obiecte și toate își caută și găsește legătura într'insul, întregă instrucțiunea capătă viață, interesul elevului se extinde asupra tuturor obiectelor, dar' nu se sfîrteacă, nu se împarte, ci rămîne unul și nedespărțit, ducînd astfel la dezvoltare armonică întreg eul psihic al elevului.

Și treptat precum se desvoaltă și se întăresc facultățile spirituale, și eul moral, adecă modul de a voi a elevului, se consolidează tot mai mult și rezultatul final va fi, că cu acest sistem de instrucțiune mai mult ca cu oriși-care altul putem lucra cu premeditare și cu succes la formarea unui caracter solid și totodată și moral. Moral pentru-că din materia de concentrare elevul va ave ȃilnic privilegiu să vadă, că precum în poveste, așa și în faptele bărbaților mari și preste tot în întregă viața neamului

*j) *Grundlegung zur Lehre vom erziehenden Unterricht*. Herausgegeben von Prof. Dr. Th. Vogt.

omenesc, pe care el învață a o cunoaște în toate fazele și adâncimile ei, binele cu bine și răul cu rău se răsplătesce, se vadă, că legile moralei au condus și vor conduce toată lumea, toate societățile, și se se convingă, că vai de acela, care voiesce a se sustrage de sub atotputernicia lor. Aceasta convingere nu este însă impusă în mod doctrinar, nu îi este dictată în teorie, nu este abstrasă din câteva pilde banale și tendențioase, ci este rezultatul unei lucrări intensive dintr'un șir de ani și anume rezultatul de sine venit, rezultatul viu, aflat de însuși elevul. Ear' după-ce instrucția a isbutit a conduce pe elev la aceasta convingere, avem cea mai sigură garanță, că voința lui, faptele lui, întreagă viața lui de dînsa vor fi dictate.

III.

Să nasce acum întrebarea, că de unde se luăm materialul de concentrare, sau vorbind mai aproape de împregiurările noastre școlare, pe care dintre obiectele obligate în diferitele planuri de învățămînt să-l considerăm ca obiect de concentrare? Asupra unui lucru sîntem deja lămuriți: Acela nu poate fi decît unul de conținut etic, care tractează fapte și sentimente omenesci. Unii propun religia, sau mai apriat istoria biblică, alții istoria profană, cei mai mulți amîndouă paralel una lîngă alta.

Mai presus de toată îndoeala este ca scrierile istorice atît cele de conținut biblic, cît și cele de conținut profan sînt mai proprii de a forma materialul de concentrație. S'ar mai putè adauge prelîngă ele o antologie de poezii întocmite tot după principiile dezvoltate în cele premergătoare, ear' aceste ar avè să completeze numai, respective se aprofundeze materialul din scrierea principală și prin farmecul poeziei să ducă la culmea intensității interesului elevului.

Va se ȃică se punem în fruntea instrucției religiunea sau istoria, sau și mai bine amândouă paralel una lângă alta, și în giurul lor se se grupeze și cu ele se fie aduse în legătură toate celelalte obiecte de instrucțiune.

Aceasta este părerea pedagogilor din școala herbertiană, a căror merit este, că au împământenit și au pus în aplicare sistemul concentrațiunii, sau și mai apriat ȃis învățătura despre învățământul educativ.

În Germania și cu deosebire în școalele poporale se practisează deja acest sistem și produce cele mai îmbucurătoare rezultate. La noi nu s'a puș de loc în aplicație, deși n'au lipsit unele voci, care la mai multe ocațiuni au accentuat necesitatea învățământului educativ.

E vorba, că putè-s'ar și la noi practica, ceea-ce se practică în Germania? Avem necesitate și posibilitate de a pune pond atât de mare pe partea educativă a instrucțiunii și în consecuență fire-am în stare se aplicăm sistemul concentrațiunii întocmai ca acolo?

Răspunȃnd la aceste întrebări nu voiu avè în vedere toate categoriile de școale, care ar trebui se aibă caracter educativ, ci mă voiu mărgini numai la școalele de fete, despre care 'mi-am propus se vorbesc.

Și aicia mă vèd silit a fi de părere, că nu putem nici pe de parte se facem ceea-ce se face la alte popoare mai luminate. Sânt o droae pedecile, cari ni se pun în cale.

Nu doară, că adevărurile pedagogice și psihologice nu ar fi tot acele, nici că doară cu copilele noastre nu s'ar putè face tot atâta, sau poate mai mult, decât cu copilele altora. Nici chiar aceea nu stă, că nu s'ar afla și între noi învățători dibaci de a pune în practică cele mai perfecte sisteme și metode pedagogice. Altele sânt pe-

decile, de care vorbim, și pe care le putem cuprinde în trei cuvinte :

1., Legile școlare defectuoase; 2., literatura defectuoasă; 3., legătura slabă și nepedagogică dintre școală și biserică. Până vor exista aceste trei mari pedeci, sau numai una dintre ele, de o adevărată instrucțiune educativă abia poate fi vorba.

Să privim odată lucrul mai de aproape.

Să ținem, că a pătruns în cele mai largi cercuri convingerea, că instrucțiunea are să urmărească scopuri educative și că spre acest sfârșit trebuie introdus la noi sistemul concentrațiunii. Ce ar fi de făcut? La tot cașul mai ântâiu o radicală reformare a planurilor de învățământ. Căci cele usitate astăzi sînt alcătuite după alte principii. Ei bine, dar' învățătorul n'are voie să alcătuească singur planul de învățământ, care este prescris prin lege și impus până în detaiuri prin ordinațiuni dela locurile mai înalte. Să așteptăm dară până se vor schimba legile? Mult și zadarnic ar trebui să așteptăm. Căci legile școlare rar se fac numai din considerațiuni pedagogice.

Dar' să presupunem, că organizarea legală a instrucțiunii ar fi întocmită astfel, încât învățătorului nu 'i-ar sta nimic în cale și ar pute în toată libertatea să pună în practică sistemul de concentrațiune. Ce am face atunci? Ne-am lua după alții și am pune în frunte religia și paralel cu dînsa epocele principale din desvoltarea culturală a neamului nostru, respective a întregii omenimi. Ca teorie și aceasta e bună, dar' în praxă nu cred să o poată pune cineva. Să ne aducem numai aminte, ce rol joacă în școlarele noastre instrucțiunea în religione.

Catecheții nostri de o parte nu voiesc să scie nimic de organismul școlar, ci se isolează cu totul de dînsul, de altă parte nici un obiect de instrucțiune nu se bazează mai puțin pe legile psihologice și pedagogice, decât tocmai religiunea. Catecheții mai fără excepțiune sînt preoți, oameni preocupați de alte afaceri, care venind în școală fără multă bătae de cap îndoapă pe elevi cu un verbalism doctrinar și neînțeles, care se numesce catechism, sau cu o colecțiune de istorioare sarbede, rău stilisate și prea adese pline de supreștiții, care se numesce istoria biblică. A le pune pe aceste în fruntea instrucțiunii, ar fi lucru cel puțin zadarnic.

Alta ar fi, dacă neprețuitele învățături ale sfintei scrip-turi s'ar preda copilului conform gradului de inteligență și de desvoltare etică a lui și în mod interesant și atrăgător, încât el simțind, încălîndu-se și înfiorându-se să ajungă la cunoascerea și recunoascerea dumnezeescilor adevăruri morale, care și-au găsit întruparea în cel mai sublim dintre idealurile etice, în viața lui Iisus Christos. De aceasta însă sîntem departe, atât de departe, încât astăzi nici nu cutez să mă gîndesc, că am pute pune religia ca obiect de concentrațiune în școlile noastre.

De altă natură, dar' tot cam atât de mari sînt greutățile, dacă am voi se concentrăm învățămîntul în giurul istoriei. Aici formează o pedecă invincibilă defectuositatea literaturii noastre. Las, că de o istorie națională a poporului românesc încă nu poate fi vorba, și nefiind aceasta încă scrisă, ar fi nespuse de greu a alege din puținul, ce avem, materialul potrivit cu trebuințele pedagogice, dar' ne lipsește și din istoria universală aproape cu desevîrșire literatura necesară. Și apoi sîntem legați de o mulțime de considerațiuni, de care școala ar trebui să fie scutită.

N'am lipsă să mă extind mult asupra acestei cestiuni, căci scie tot omul, care se interesează de trebile școlare, că în nimic, ca în propunerea istoriei nu ne sînt mai mult legate mînilor. Ne lipsesce libertatea de a alege materialul numai în vederea scopurilor pedagogice și prin urmare ne este imposibil de a pune acest obiect în fruntea instrucțiunii, ca obiect de concentrare.

Cu toate acestea concentrațiunea va trebui să se introducă și la noi, dacă e vorba de o reformă salutară a învățămîntului nostru.

IV.

Și acuma am ajuns, ce e drept cu mare încungiur, la adevăratul obiect al expunerilor mele. Am primit adecă convingerea, că cu foarte bun succes se poate folosi ca obiect de concentrare *studiul limbii românești*. Repet încă odată, că de astădată am în vedere numai școalele de fete.

Prelungă toate celelalte considerațiuni vine mai ântâiu aceea, că femeii nu-i este permis să fie cosmopolită, căci ea este adevărata conservatoare a individualității naționale și prin urmare nimenea nu va contradice, că va fi foarte bine, ca limba românească în școalele de fete să fie obiectul unei ocupațiuni cât se poate de intensive. Este un interes al conservării naționale ca să fie, ear' dacă acest interes se unesce și cu interesele pedagogice, n'avem decât să ne felicităm și să lucrăm în consecență.

Și eu ȳic, că se unesce. Numai cît atunci are să se întemple o schimbare radicală a metodei de instrucțiune a limbii materne.

Se înțelege metoda gramaticală, ca o simplă tractare a formelor limbistice, care nu se ocupă nici cu fapte, nici cu sentimente omenesce, după cele premergătoare nu se va putè folosi, dacă e vorba, ca limba românească să fie centrul

instrucțiunii. Nu se va putea folosi însă nici metoda enciclopedică, căci cu acesta studiul limbii materne, după-cum ușor se poate înțelege, mai iute ar deveni obiect de des concentrare, decât de concentrare.

Care ar fi deci adevăratul metod de a propune limba română, în vederea scopurilor, despre care am discutat, că se pot ajunge cu dînsa? Întru cât 'mi-a fost posibil eu am făcut mici probe și am dobândit rezultate surprinzătoare cu următorul. Permite însă, că rezultate numai întru cât ele s'au putut vedea imediat, căci timpul a fost prea scurt, pentru a mă putea pronunța asupra rezultatului final. Am aflat însă, că interesul elevilor se poate ridica cu el la culmea intensității și atîta 'mi-a fost de ajuns și va fi tuturora, care știu se aprepțieze valoarea interesului, pentru a concluda, că la tot cazul metoda despre care vorbesc este superior celorlalte:

Să lăsăm la o parte gramatica, sau cel puțin să nu o dăm în mîna elevei. Să eliminăm însă și cartea de citire și în locul ei să punem în fiecare clasă câte o scriere literară, însă completă, întregă și desvîrșită după conținut și formă și mai presus de toate eșită din condeiul unui scriitor de valoare recunoscută în literatura noastră.

După cele premerse de sine înțeles este, că scrierea aleasă are să fie corespunzătoare gradului de inteligență a elevei și să tracteze material istoric, adică fapte și sentimente omenești. Este apoi irelevant, sau cel puțin nu absolut necesar, ca obiectul ei să fie în conformitate cu adevărul istoric, sau conceput de geniul cutărui poet. Absolut necesar este numai atîta, că ea atît ca formă, cît și ca conținut să reoglindeze acea etate sau stadiu de dezvoltare a omenirii sau a unui popor, în care se găsește eleva, pentru care este menit.

Excepțiune dela aceasta aş face singur numai pentru timpul, până când elevele sciu ceti cât de cât. Dar' nici chiar cu aceste nu ar fi absolut necesar să se facă excepțiune, căci eu uşor îmi pot închipui ca învăţarea ceterii, ca lucru secundar din punctul de vedere al educaţiunii, să meargă paralel cu tractarea unei bucăţi literare, care este pusă în fruntea instrucţiunii ca obiect de concentrare.

Se înţelege aici în locul cetitului va interveni expunerea verbală a învăţătorului. Dacă însă aceasta se va afla nepracticabilă, vom începe cu sistemul de concentrare numai după-ce elevele vor fi învăţat cetitul mechanic; în cazul acesta însă şi instrucţiunea educativă numai atunci se începe cu adevărat.

Aşadară ca obiect de concentrare vom lua o scriere literară de valoare netăgăduită. La început bună-oară vom lua o poveste, care representă stadiul de pruncie al ome-nimei, sau o enarare mitică născută din oare-care simbure istoric, mai departe vom lua pe încetul scrieri, în care elementul mitic începe a se retrage, făcând loc expunerii mai reale a evenimentelor, după-cum şi în spiritul elevei fantasia treptat este suprimată de contemplaţiunea reală a lucrurilor. Mai târziu în cursurile superioare luăm scrieri mai iscusite, istorisiri, opere beletristice şi dramatische, când de conţinut religios, când de conţinut istoric şi mai pe urmă în stadiul reflexiunii de conţinut social, care oglindesc adecă starea, tendenţele şi aspiraţiunile societăţii de astăzi.

Scrierile aceste le cetim cu elevele pasagiu de pasagiu şi ne nisuiam a pătrunde în toate afunđimile înţelesului lor. După aceea le analizăm cu deamăruntul, mai ântâiu din punctul de vedere al inteligenţei, separând cu pedanterie ce este, ce trebuie să fie, ce poate şi nu poate să fie adevărat. Şi aicea are să între adevărata concentrare în acţiune.

Fiecare element, fiecare noțiune nouă o aducem în legătură cu noțiunile, care eleva le-a câștigat la instrucțiunea din celelalte obiecte. Învățătorul inteligent și instruat foarte ușor scie să separe ce se ține de domeniul științelor naturale, geografice și cosmografice, chiar și matematice, precum și de domeniul istoriei și a religiei pozitive. Fie afirmând, fie negând, noțiunile nouă se compară, se combină, se aprofundează prin cele câștigate în instrucțiunea din celelalte obiecte și viceversa. Mediul concentrării este însă cald și plin de viață și această căldură, această viață din el se transplantă și asupra celorlalte obiecte. Toate laolaltă devin un întreg organic și armonios, care se imprimează adânc în conștiința elevului.

Tot cu privilegiul analizei intelectuale se pot deduce fără forțare și fără pedanterie, ori-și-cum pe nesimțite și elementele indispensabile din limbă ca știință formală.

Astfel rezultatul final va fi și cunoștința acestora și îmi vine a crede, că aceasta va fi cu mult mai corectă, ca prin absolvarea gramaticii și a sintaxei. Căci deoparte îngerează puterea elementară a formei clasice, în care este cuprinsă scrierea, de alta regulile, asupra cărora se reflectează, sunt scoase din viață, au un fond viu și atrăgător, care totdeauna se va ivi lungă dinsele în memorie și prin aceasta le va arăta conștiinței mai vii și mai plastice, decât ca învățate pe altă cale.

După-ce vom fi exhaustat această analiză din toate punctele de vedere, vom face o scurtă recapituляție a conținutului și apoi vom lăsa pe elevi ca să facă singure reflexiunile etice, care li se vor impune. Vom întreba dacă cutare personajiu în cutare situație a lucrat corect, dacă a meritat sau nu a meritat soarta bună sau rea, ce l-a ajuns și așa mai departe. Vom cerca adecă să dezvoltăm

paralel cu inteligența pe încetul și pe nesimțite și principiile etice, care au să ducă pe elevă la dezvoltarea și consolidarea caracterului moral.

Toate aceste se pot face fără multe greutateți în oarele, care după planurile de învățământ existente sînt menite pentru instrucțiunea în limba maternă. Rămâne deci intactă organizarea actuală a școlii (nu voiesc să ȳic, cã poate rãmãne pentru totdeauna), rãmân în deplinã considerare toate obiectele, a cãror predare din ori-și-ce punct de vedere se pretinde astãzi; rãmãne destulã ocaziune de a învãța și regulele limbei, pe care pãnã acuma s'a pus atãt de mare pond, și totodatã sã satisfãce, dupã-cum cred de ajuns, recerintelor, ca instrucțiunea sã fie mijlocul cel mai eficace al educațiunii. Cãci interesul dezvoltat prin lectura scrierilor, care le-am pus în centrul instrucțiunii va fi totdeauna treaz și apercetibil pentru tot ce instrucțiunea oferã, ear' în urmare naturalã puterile psihice ale elevei vor ajunge pe calea cea mai naturalã la cea mai mare dezvoltare posibilã. Tot pe calea cea mai naturalã se vor impune de sine, fãrã tendențã veditã din partea instructorului, și principiile morale, care vor deveni avutul cãștigat al elevei, de care nici odatã în toatã viața nu se va lãpãda.

Tot materia de concentrare va trece pe elevã din visurile copilãriei în viața practicã pîntr'o lume coloratã de condeiul scriitorilor geniali, care însã este oglinda fidelã a lumii reale cu toate vîrțuțile, patimile și slãbiciunile ei. O va prepara așadarã pentru viațã, o va face cunoscutã cu fel de fel de situațiuni, în care și dînsa poate sã ajungã, și precum soldatul în timp de pace învãțã a se lupta cu dușmani de lemn și de hãrtie, și eleva va fi exerciatã din școalã a se lupta cu dușmanii, de care

sute o aşteaptă în viaţă. Astfel cu puteri întărite, cu inima bogată în simţiri nobile, cu suficiente cunoştiinţe a motorilor care învârt şi frământă societatea, eleva va eşi în lume fără a oferi aspectul fiinţelor neajutorate, ca şi care vedem astăzi o mulţime eşind din pensionatele moderne.

Mai vine apoi şi rezultatul, pe care însuşi Herbart pune atât de mare pond*) şi care încă este nespus de binefăcător: Singur numai cu acest sistem de instrucţiune se ţine cuvenitul cont de dezvoltarea gustului estetic literar. Şi ce bine îi stă mai ales unei femei, care află plăcere în lectura unei scrieri de adevărată valoare şi scie să o apreteze! Şi de cât folos poate să fie aceasta pentru dînsa în viaţă! Câtă mulţumire îi va aduce, de câte poşte deşerte o va scăpa!

Multe s'ar mai pute dice la acest capitol, dar' cred, că pentru lămurirea celor-ce vor a se lămuri va fi de ajuns şi atâta.

Câteva cuvinte mai am numai, ca răspuns la întrebarea, că oare aplicabil este acest mod de concentrare la noi? Răspund, că este aplicabil, căci nimic nu-i stă în cale, se înţelege presupunând, că învăţătorul este la culmea misiunii, decât cel mult tinereţa literaturii noastre. Dar' atât de tinără, vreau să dic atât de săracă nu este literatura noastră, încât sê nu găsim 8—10 scrieri, care se se poată folosi pentru scopurile de mai sus. Din propria mea experienţă o sciu, că mai greu este de a găsi în literatura noastră manuale de propunere corespunzătoare pentru celelalte obiecte decât opuri literare pentru predarea limbii românesci aşa cum am indicat-o în această scriere. Căci mult nu se recere

*) Herbart, Sämtliche Werke, I, ed. Kehrbach. I. „Fünf Berichte an Herrn von Steiger“, pag. 47—51.

aicea. În fiecare clasă câte una sau cel mult două piese, lungă care fără alterarea principiului conducător se poate folosi, ba trebuie chiar să se folosească o colecțiune potrivită de poesii de sine stătătoare, care după cuprinsul lor să fie pe un nivel cu scrierea principală. Aceasta pentru dezvoltarea gustului poetic, pentru potențarea și mai mare a interesului și pentru a avea material potrivit de recitare.

Atâta, slavă Domnului, avem și vom avea din an în an tot mai bine.

Nu 'mi-a fost dat — până la altele — să duc până la sfârșit experimentele cu acest metod de a instrua fetele în limba maternă. Îl recomand de probă urmașilor mei și stimaților colegi dela alte institute, și chiar dacă se vor dovedi greșite ideile profesate de mine, voi fi deplin satisfăcut, dacă prin publicarea lor voi fi contribuit cel puțin indirect la clarificarea unei cestiuni atât de importante pentru înaintarea școalelor noastre.

S. Albini.

Sciri școlare.

1. Personalul școlii și al internatului.

A) Al școlii:

1. Directorul:

Septimiu Albini, absolvent al facultății filosofice din Viena, totodată învățător ordinar provisor, a propus limba română în clasa II., istoria universală în clasa II., III., istoria Ungariei în clasa IV., geografia în clasa I.—IV. Afară de aceea istoria și geografia în cursul complementar.

2. Învățătorii:

Enea Hodoș, absolvent al facultății filosofice din Budapesta, învățător ordinar provisor, a propus limba română în cl. I., III. și IV., limba maghiară în cl. I.—IV. și igiena în cl. IV.

Sabin P. Barciannu,*) cleric absolul și absolvent al academiei de agricultură din Hohenheim, învățător ordinar provisor, a propus aritmetica în cl. II., III. și IV., geometria în cl. III. și IV., chimia în cl. III. și IV., limba germană în cl. I.—IV. și caligrafia în cl. I.—III.

Petru Span,**) doctor în filosofie dela universitatea din Iena și absolvent de clerică, învățător interimal, a propus obiectele rămase după abdicarea învățătorului *S. P. Barciannu*.

Aurelia Filipescul, absolventă a preparandiei de stat din Cluj, învățătoare ordinară provisoră, a propus aritmetica în cl. I., istoria naturală în cl. I. și II., lucrul de mână în

*) a funcționat numai până în 1 Ianuarie 1888.

**) a funcționat numai dela 1 Ianuarie 1888.

cl. I—IV., economia de casă în cl. III. și IV., desemnul în cl. I—IV. și muzica vocală în cl. I—IV. Afară de aceea istoria naturală și economia de casă în cursul complementar.

3. Catecheții:

Prea Cuvioșia Sa *Dr. Ilarion Puscariu*, archimandrit și asesor consistorial, a propus religiunea elevelor gr.-or. din toate clasele inclusive cursul complementar.

Părintele *Nicolae Toganu*, preot și cooperador la parochia gr.-cat. din Sibiiu, a propus religiunea elevelor gr.-cat. din toate clasele.

4. Instructorii:

✓ *Elena Petrașcu*, directoara internatului, a propus limba franceză ca studiu neobligat elevelor din toate clasele, precum și celor din cursul complementar.

George Dima, profesor seminarial, a instruat în muzica instrumentală 6 eleve.

✓ *Sabina Brote*, a instruat în muzica instrumentală 17 eleve.

✓ *Matilda Mangesius*, învățătoare la școala evanghelică de fete a instruat în gimnastică elevele din cl. I. și II.

5. Instructorii din cursul complementar.

Zaharie Boiu, asesor consistorial, a propus în mod gratuit limba română.

Ioan Popescu, profesor seminarial, a propus în mod gratuit pedagogia de casă.

Dr. Ioan Moga, medicul internatului, a propus gratuit igiena.

Ioan Popovici, învățător la școala elementară de fete a «Reuniunii femeilor române» a propus gratuit fizica și chimia.

Teresia Czekelius, a propus lucrul de mână.

B) *Al internatului.*

- a) directorul școlii este totodată și al internatului.
- b) directoara internatului *Elena Petrașcu.*
- c) medic de casă *Dr. Ioan Moga.*
- d) ajutoare: două guvernante și o bonă.

2. Materialul din obiectele de învățământ pertractat în anul școlar 1887/8.

Clasa I.

1. *Religiunea și morala*, conform dispozițiilor făcute de autoritățile confesionale.
2. *Limba română*, 3 oare pe săptămână: Cetirea logică și estetică. Reproducerea materialului citit cu cuvântul și în scris și apoi contragerea lui. Memorizarea de fabule și legende. Din etimologie cuvintele variabile cu deosebită privire la ortografie, din sintaxă părțile principale și secundare ale propoziției. Pe fiecare lună două teme în clasă.
3. *Limba maghiară*, 3 oare pe săptămână: Cetire logică cu considerare la pronunțarea și accentuarea cuvintelor. Exerciții la tablă. Pe baza propozițiilor felurile de cuvânt. Numele posesive și verbul »a a vè«. Conjugarea verbelor predicative la indicativ prezent. Memorizarea de poezii mai mici. Pe fiecare lună o temă în clasă.
4. *Aritmetica*, 3 oare pe săptămână: Cele patru operațiuni fundamentale cu numeri întregi. Descompunerea numerilor în factori. Proportțiuni, regula de trei simplă. Cunoștințe din măsurile metrice, banii.
5. *Istoria naturală*, 2 oare pe săptămână: Zoologia; descrierea animalelor și gruparea lor după însușirile caracteristice ale grupelor. Botanica: descrierea plantelor mai obișnuite în economie și industrie.
6. *Geografia*, 2 oare pe săptămână: Elementele geografiei matematice și fizicale, apoi geografia fizicală și politică a Ungariei.
7. *Lucrul de mână*, 3 oare pe săptămână: Împletire de ciorapi, modele împletite și croșetate, chindisiri simple.
8. *Desemn*, 2 oare pe săptămână: Linii oable și curbe, figuri cu linii oable și curbe după natură și după modele grafice.

9. *Caligrafia*, 2 oare pe săptămână: Scriere cu litere latine și germane.

10. *Musica vocală*, 2 oare pe săptămână: Scale dure, exerciții unisono și în 2 voci. Căntece simple în 2 voci.

11. *Gimnastica*, 2 oare: Exerciții libere, cu altere și la aparate. Jocuri gimnastice.

Clasa II.

1. *Religiunea și morala*, conform dispozițiilor făcute de autoritățile confesionale.

Limba română, 3 oare: Pe baza lecturii din etimologie cuvintele neflexibile și din sintaxă propoziția simplă pură și augmentată, propoziția compusă și contrasă. Formarea cuvintelor, ortografia. Citire logică și estetică, exerciții de stil, recitări de poezii. Pe fiecare lună 2 teme în clasă sau acasă.

3. *Limba maghiară*, 3 oare: Citire cu pronunțare curată și accentuare corectă. Traduceri și exerciții la tablă pentru deprinderea în ortografie. Conjugarea verbelor regulate în toate modurile și timpurile. Piese de citire în proză și versuri cu memorizare și recitare. O temă în școală pe fiecare lună.

4. *Aritmetica*, 3 oare: Repetiția celor propuse în cl. I. Divisibilitatea numerilor, măsura comună mai mare, pluralitatea comună mai mică. Cele patru operațiuni cu fracțiuni vulgare. Fracțiunile decimale în legătură cu măsurile metrice de lungime, capacitate și greutate și cu banii noștri.

5. *Istoria naturală*, 2 oare: Zoologia: descrierea unor animale cu note mai caracteristice din tipul moluscelor, artropodelor, vermilor, echinodermelor, celenteratelor, protozoelor și gruparea lor. Caracterizarea în trăsuri generale a tipului vertebratelor. Botanica: Completarea cunoștințelor despre plantele propuse în anul precedent și gruparea lor.

6. *Istoria universală*, 2 oare: Istoria popoarelor antice, îndeosebi istoria Elinilor și a Romanilor din punctul de vedere al culturii.

7. *Geografia*, 2 oare: Geografia fizică și politica a Europei și a țărilor din giurul mării mediterane din Asia și Africa.

8. *Lucrul de mână*, 3 oare: Împletire și croșetare după modele mai complicate, chindisire și filatură.

9. *Desemn*, 2 oare: Figuri cu linii oabile și curbe. Ornamente simple și plante fără umbră.

10. *Caligrafie*, 2 oare: Scriere cu litere latine și germane.

11. *Musica vocală*, 1 oară: Scale dure și moi, exerciții mai complicate unisono și în 2 voci, cântece în 2 și 3 voci.

12. *Gimnastica*, 2 oare: Exerciții libere, cu altere și la aparate. Jocuri gimnastice.

Clasa III.

1. *Religiunea și morala*, conform dispozițiilor făcute de autoritățile confesionale.

2. *Limba română*, 3 oare: Analisări sintactice. Noțiuni despre stil; acte oficiale mai obicinuite; narațiuni și descrieri; genurile de poezie pe baza poeziilor cetite. Recitări. Câte două teme în clasă pe fiecare lună.

3. *Limba maghiară*, 3 oare: Cetire logică și estetică. Repetiția verbelor. Conjugarea verbelor neregulate. Verbe factitive și potențiale. Exerciții la tablă. Din sintaxă felurile de propoziții. Piese în prosă și versuri din cartea de cetire cu traducerea și reproducerea cu vorba și în scris a celor cetite. Câteva poezii memorisate și recitate. O temă în clasă pe toată luna.

4. *Aritmetica*, 2 oare: Repetiția celor percurse în clasa II. Regula de trei simplă și compusă pe baza proporțiilor și a concluziunilor. Aplicarea fracțiilor la rezolvirea temelor, ce cad în resortul acestor reguli.

5. *Geometria*, 1 oară: Elementele geometriei. Toate corpurile geometrice pe baza intuițiilor imediate a corpurilor din giur. În legătură cu corpurile cunoscînța fețelor pătrate, paralelograme, trapeze, trei unghiulare și multunghiulare, apoi a fețelor circulare, semicirculare, pătrar de cerc, sector, precum și a unghiurilor, ce se află la aceste fețe. Construirea și desemnarea corpurilor și a fețelor regulate.

6. *Geografia*, 2 oare: Completarea cunoscînțelor din geografia matematică și fisicală. Geografia Europei ca repetiție, apoi geografia celorlalte continente.

7. *Istoria*, 3 oare: Faptele principale din istoria universală cu deosebită considerare a desvoltării culturale a genului omenesc.

8. *Chemia*, 2 oare: Fenomenele chimice din viața de toate zilele ca: apă, aer (respirațiunea), nutremntul vegetal după compoziția lui și a folosului pentru organismul nostru (fermentațiunea).

Nutremântul animal, carne, ouă, lapte după compoziția lor (mistuirea). Beuturile nefermentative, tea, cafeaua; beuturile fermentative, bere, vin, vinars, compoziția lor, procesele chimice și folosul lor pentru organismul nostru. Grăsimea și compoziția lor; întrebuințarea lor la fabricarea luminilor de stearină și a săpunului. Parfumurile și oleurile eterice, din care se fac. Gazul de iluminat după compoziția lui chimică și modul de pregătire

9. *Economia de casă*, 2 oare: Procurarea și conservarea lucrurilor necesare în familie. Despre locuință, îmbrăcăminte, nutremânt și administrarea cheltuielilor. Datorițele morale ale stăpânei de casă.

10. *Lucrul de mână*, 2 oare: Brodărie albă și colorată și cusătură de albituri.

11. *Desemn*, 2 oare: Ornamente mai complicate și plante fără și cu umbră.

12. *Caligrafie*, 2 oare: Scriere cu litere latine și germane.

13. *Musica vocală*, 1 oră: Exerciții de cântece cu 2 și 3 voci; exerciții în nimerirea tonurilor.

Clasa IV.

1. *Religiunea și morala*, conform dispozițiilor făcute de autoritățile confesionale.

2. *Limba română*, 3 oare: Genurile de poezie pe baza pieselor alese din autori. Date despre viața și activitatea scriitorilor mai însemnați în literatură, cu deosebită atențiune la literatura populară. Câte două teme pe fiecare lună; una lucrată în clasă, alta acasă.

3. *Limba maghiară*, 3 oare: Din cartea de citire piese alese, reproducerea liberă a cuprinsului. Repetiția celor tractate din gramatică în clasele precedente. Din istoria literaturii: poezii mai însemnați pe baza poeziilor citite. Recitări. Două teme pe lună, acasă și în școală.

4. *Aritmetica*, 2 oare: Repetiția celor învățate în clasele premergătoare. Procentul. Calcularea interesului, a capitalului și a timpului. Aplicarea calculului intereselor la: socotirea câștigului și a pierderii în procente, la aflarea greutăților, la provisiune, la sensarie, la premiul de asigurare. Calcularea intereselor după interese. Diviziunea proporțională, regula catenară și regula asocierii.

5. *Geometria*, 1 oară: Aflarea suprafeții pătratului, paralelogramului, triunghiului, trapezului, multunghiului regulat și neregulat a cercului și a sectorului. În legătură cu aceste măsurile de suprafață. Cunoașterea corpurilor geometrice și aflarea suprafeții și volumului dela cub.

6. *Chemia*, 2 oare: Pe baza planului ministerial de tranziție pro 1887/88 s'a propus același material ca în cl. III., combinate fiind amândouă clasele.

7. *Economia de casă*, 2 oare: Pe baza planului ministerial de tranziție pro 1887/88 s'a propus același material ca în cl III., combinate fiind amândouă clasele.

8. *Igiena*, 2 oare: Noțiuni de anatomie și fiziologie. Alimentele. Mișcarea. Simțurile și igiena lor. Locuința, hainele, aerul, clima. Temperamentele. Otrăvirea, asfixia. leșinarea, epilepsia, arșii, înghețaii, răniții. Câteva boale contagioase.

9. *Geografia*, 1 oară: Repetiția geografiei matematice și fizicale; cea din urmă cu deosebită considerare a perioadelor de formațiune geologică. Noțiuni de etnografie. Repetiția pe scurt a geografiei celor 5 continente.

10. *Iștoria patriei*. Epocile principale din dezvoltarea istoriei regatului ungar. În liniamente generale și pe basă istorică cunoștințe din constituția patriei.

11. *Lucrul de mână*, 2 oare: Brodăria albă și colorată. Cusătura de albituri, suplica și inodatul.

12. *Desemn*, 2 oare: Peisage, figuri animalice și omenesci cu umbră.

13. *Musica vocală*, 1 oară: Exerciții în 2 și trei voci. Cântece în 3 și 4 voci.

Limba germană, ca obiect facultativ, a fost învățată de toate elevele, dându-se pentru fiecare clasă lecții separate în câte 2 oare pe săptămână.

La limba franceză au participat 34 eleve, cari, despărțite în 3 cursuri au luat câte 2 lecții pe săptămână, făcând exerciții în citire, gramatică, ortografie, în traducere și în stil.

La instrucția în pianoforte au participat 23 eleve.

Din limba română, germană și franceză au avut elevele interne și câte două oare de conversație sub conducerea directoarei și a guvernantelor.

Ordinarul clasei	I.	a fost	Dr. P. Span.
»	»	II.	» » Aurelia Filipescu.
»	»	III.	» » Enea Hodoș.
»	«	IV.	» » Septimiu Albini.

Cursul complementar.

S'a înființat cu începutul dela 1 Noemvrie și s'au predat în-tr'insul ca repetiție și aprofundare toate obiectele prescrise pentru clasele civile, prelângă care s'au mai adaus:

1. *Pedagogia de casă*, 1 oară pe săptămână.
2. Din *lucrul de mână femeesc*: desemnul pentru croit; croirea și cusătura cu mașina și cu mâna; confecționarea și repararea de albituri și vestminte în 6 oare pe săptămână.

3. **Conspectul elevelor imatriculate pro 1887 8.**

Clasa I.

1. *Lucreția Acilenescu*, Galeș.
2. *Cornelia Albini*, Cut.*)
3. *Florica Antal*, Beiuș.*)
4. *Ioana Arsenie*, Gurariului.
5. *Elisaveta Bădilă*, Sibiu.
6. *Eugenia Bariț*, Abrud.*)
7. *Elisaveta Bobeș*, Sibiu.
8. *Ana Bogdan*, Crisciori.*)
9. *Iustina Bîrză*, Seliște.
10. *Aurelia Candrea*, Câmpeni.*)
11. *Sabina David*, Bucium-Isbita.*)
12. *Virginia Florescu*, Ighiu.
13. *Susana Greavu*, Topârcea.
14. *Eugenia Ivașcu*, Abrud.*)
15. *Cornelia Lăcătuș*, Zam.*)
16. *Maria Macavei*, Bucium-Șcasă.*)

*) Internă.

17. *Eugenia Matei*, Sibiiu.
18. *Eugenia Moga*, Sibiiu.
19. *Rachila Moga*, Săsciori.*)
20. *Maria Morariu*, Săsciori.
21. *Olga Poruț*, Almașul-mare.*)
22. *Aurelia Serb*, Pilul-mare.*)
23. *Elisaveta Sêrbu*, Seliște.
24. *Ermina Stanca*, Băița.*)
25. *Cornelia Stoica*, Seliște.**)

Clasa II.

1. *Maria Atnăgea*, Vrani.*)
2. *Minerva Balint*, Roșia-de-Munte.
3. *Livia Cașolțan*, Lancrăm.
4. *Gabriela Codrean*, Șiclău.*)
5. *Sofia Cothișel*, Certege.*)
6. *Sofia David*, Bucium-Isbita.*)
7. *Amalia Dina*, Hunedoara.
8. *Maria Doboiu*, Hațeg.
9. *Eugenia Greavu*, Mercurea.
10. *Constanța Gurban*, Buteni.*)
11. *Iudita Indrieș*, Cebea.
12. *Iliana Iliuț*, Dorna-Cândreni (Bucovina).*)
13. *Victoria Măcellariu*, Apoldul-de-jos.
14. *Valeria Moldovan*, Băița*)
15. *Elena Munteanu*, Satoralya-Ujhely. *)
16. *Clelia Piso*, Deva.
17. *Elena Popescu*, Sibiiu.*)
18. *Elena Popșiu*, Lipău. *) †)
19. *Natalia Raț*, Blaj. *) **)
20. *Eugenia M. Roșu*, Biserica-albă. *)
21. *Letiția Roșca*, Sibiiu.
22. *Leontina Simoșescu*, Lugoj. **)
23. *Aurelia Troancă*, Rășinari.

*) Internă.

**) A părăsit școala în decursul anului.

†) Extraordinară.

Clasa III.

1. *Lucia Cosma*, Beiuș.
2. *Elena Ciuțan*, Sibiiu.
3. *Maria Dămian*, Balșa.*)
4. *Maria Demian*, Sighișoara.**)
5. *Emilia Florian*, Racovița.
6. *Maria Garoiu*, Zernesci.*)
7. *Aurelia Henzel*, Abrud.
8. *Aurora Liuba*, Biserica-Albă.*)
9. *Alexandrina Matei*, Sibiiu.
10. *Alexandrina Moga*, Sibiiu.
11. *Leotina Moldovan*, Buziaș.*)
12. *Eugenia Nichita*, Zălau.*)
13. *Maria Palcu*, Biserica-Albă.*)
14. *Sabina Piso*, Săcărâmb.
15. *Emilia Popescu*, Nadab.*)
16. *Elena Popovici*, Hațeg.**)
17. *Ersilia Popovici*, Hațeg.
18. *Virginia Tîpșiu*, Sebeșul-săsesc.
19. *Ersilia Toma*, Sibiiu.

Clasa IV.

1. *Maria Buibaș*, Bucoveț.*) **) †)
2. *Aurelia Cosma*, Zălau.*)
3. *Victoria Hodoș*, Baia-de-Criș.†)
4. *Sofia Macavei*, Bucium-Șeasa.*) **)
5. *Irina Pop*, Sibiiu.
6. *Letiția Șandor*, Oarda-de-jos.***) †)
7. *Eugenia Simonescu*, Lugos.†)
8. *Ana Todescu*, Bucium-Cerb.*)

Cursul complementar.

1. *Eleonora Bloț*, Făgăraș.
2. *Eugenia Codru*, Cincul-mare.

*) Internă.

**) A părăsit școala în decursul anului.

†) Extraordinară.

3. *Victoria Crețu*, Sibiiu.
4. *Ana Nicoară*, Merghindeal.**)
5. *Eugenia Popescu*, Sibiiu.
6. *Aurelia Roman*, Sibiiu.

4. **Conspectul elevelor din internat.**

1. Cornelia Albin, Cut.
2. Florica Antal, Beiuș.
3. *Maria Antal*, Beiuș.
4. Maria Atnagea, Vrani.
5. Eugenia Bariț, Abrud.
6. Ana Bogdan, Crisciori.
7. Maria Buibaș, Bucoveț.
8. Aurelia Candrea, Câmpeni.
9. *Catița Cimponeriu*, Budapesta.
10. Gabriela Codrean, Șiclău.
11. Aurelia Cosma, Zăclau.
12. Sofia Cothișel, Certege.
13. Maria Dămian, Balșa.
14. Sabina David, Bucium-Isbita.
15. Sofia David, Bucium-Isbita.
16. Maria Garoiu, Zernesci.
17. Constanța Gurban, Buteni.
18. Iliana Iliuț, Dorna-Cândreni (Bucovina).
19. Eugenia Ivașcu, Abrud.
20. *Tereza Furca*, Răvășel.
21. Cornelia Lăcătuș, Zam.
22. Aurora Liuba, Biserica-Albă.
23. *Aglăia Lupu*, Suceava (Bucovina).
24. Maria Macavei, Bucium-Șeasa.
25. Sofia Macavei, Bucium-Șeasa.
26. Leontina Moldovan, Buziaș.
27. Valeria Moldovan, Băița.
28. Elena Muntean, Sátoralya-Uyhely.
29. *Olimpia Neagoe*, Micăsasa.
30. Eugenia Nichita, Zăclau.

**) A părăsit școala în decursul anului.

31. Maria Paleu, Biserica-Albă.
32. Elena Popfiu, Lipău.
33. Emilia Popescu, Nadab.
34. *Livia Popescu*, Nadab.
35. Olga Poruț, Almașul-mare.
36. Natalia Raț, Blaj.
37. *Maria Roșca*, Seliște.
38. Eugenia M. Roșu, Biserica-Albă.
39. Aurelia Serb, Pilul-mare.
40. Ermina Stanca, Băița.
41. Ana Todescu, Bucium-Cerbu.
42. *Eleftera Vera*, București.
43. *Mărioara Vera*, București.

Nota: Elevele, al căror nume s'a tipărit cu litere cursive, au frecventat școala elementară a »Reuniunii femeilor române«.

5. Mijloacele de învățământ.

A) Biblioteca colegiului învățătoresc.

Biblioteca colegiului învățătoresc, care cu finea anului școlar 1886/7 avea 63 opuri, s'a înmulțit cu următoarele cărți:

a) cumpărate:

1. W. Schäfer. Lehrbuch der Hauswirtschaft, Stuttgart 1886.
2. Iohnston. Chemie des täglichen Lebens. Stuttgart 1882.
3. Lüben und Nacke. Lesebuch für Bürgerschulen, Leipzig 1887.
4. Gr. G. Tocilescu. Manual de istorie română, București 1886.
5. Dr. M. Gaster. Literatura poporală română, București 1883.
6. Dr. Fr. v. Moçnik. Rechenbuch für Mädchenbürgerschulen, Prag 1885—1887. 3 Theile.
7. Dr. Ernst Wagner. Die Praxis der Herbartianer, Langensalza. 1887.
8. I. Mayer. Astrognosie, Schaffhausen 1885.
9. Dr. A. Oppel und A. Ludwig. Text zu Hirts Geogr. Bildertafeln (I. Theil. Allgemeine Erdkunde), Breslau 1881.
10. Anton Pann. Povestea vorbii, București 1883.
11. I. Mirescu. Geometria practică, București 1885.
12. F. Hirt. Geographische Bildertafeln, Breslau 1884. 4 Vol.
13. F. Hirt. Historische Bildertafeln, Breslau 1886.
14. G. Droysen. Historischer Handatlas. Bielefeld, Leipzig 1887.

15. L. Weisser. Bilder-Atlas zur Weltgeschichte, Stuttgart 1887.
16. Petru Poni. Curs de chimie elementară, Iași 1885.
17. Petru Poni. Elemente de fizică, ed. II., Iași 1885.
18. Ioan Dariu. Aritmetică, Brașov 1881.
19. Lazăr Șăineanu. Ielele. Dinsule, Bucuresci 1886.
20. Schakespeare. Macbeth, Bucuresci 1886.
21. C. Ienibace. Genoveva de Brabant, trad. Craiova 1886.
22. Atheneul român. Conferințe publice ținute în anii: 1883, 1884, 1885, 1887.
23. Dr. Rudolf. Arendt. Technik der Experimentalchemie, Leipzig 1881. 2 Bd.
24. Călimdarul poporului. Sibiu 1887.
25. V. Alexandri. Opere complete. Scrierile teatrale. 4. vol. Bucuresci 1875.
26. I. Manliu. Curs practic și gradat de stil și compozițiuni. Bucuresci 1887. 2 vol.

b) donate de d-nii autori și editori:

27. I. Popescu. Psychologia sau știința despre suflet, Sibiu și Bucuresci 1887.
28. Ios. Hossu. Planimetria desemnativă de L. Fodor și A. Wagner, trad. Blaj 1887.
29. Direcțiunea gimn. din Năsăud. Raportul al XXV-lea al gimn. sup. gr.-cat. din Năsăud, Năsăud 1887.
30. Direcțiunea gimn. din Brașov. Programa a XXIII-a a gimn. din Brașov, Brașov 1887.
31. Scherer Gyula. A kapuvári m. k. állami polgári iskola értesítője az 1886—1887 tanévről. Kapuvár 1887.
32. Láng Mihály. A nagyszebeni m. kir. állami elemi és polgári leányiskola értesítője. Nagy-Szeben 1887.
33. Ministerul de culte și instr. publică. Tanterv a polgári leányiskolák számára. Budapest 1887.
34. Veress Ignác. A nagyszebeni állami főgymnasium értesítvénye az 1886/7. tanévben. Nagy-Szeben 1887, 2 exempl.
35. Ión Ghica. Scrisori către V. Alexandri. Bucuresci 1887.
36. D. Făgărășan. Fizica pentru școalele populare. Brașov 1888.
37. I. și G. Nădejde. Elemente de Zoologie, Iași 1886.
38. V. M. Burla. Gramatica limbei grecesci. Iași 1887.

39. I. Hannia. A III-a programă a institutului ped. teol. Sibiu 1887.

40. D. Făgărășan și A. Bârsan. Geografia pentru școlile medii. Brașov 1888.

41. Silvestru Moldovan. Istoria Ungariei în legătură cu istoria universală.

c) de dl G. Barițiu:

42. Gr. Tocilescu. Biserica Curtea de Argeș, Bucuresci 1887

d) de dl S. P. Barcianu:

43. E. Döring. Hellas. Frankfurt a. M. 1876.

e) de dl Ioan Cristea:

44. Leopold von Iedina. Um Africa, Wien, Pest, Leipzig, Hartleben 1877.

f) de un anonim:

45. Schiller, trad. de E. M. Moartea lui Wallenstein. Iași 1864.

Cu finea anului școlar 1887/88, biblioteca colegiului învățătoresc constă așadară din 108 opuri de divers conținut.

B) Biblioteca elevelor.

a) cumpărate:

1. G. Coșbuc, Fulger poveste. Sibiu 1887.
2. P. Dulfu, Princesa fermecată. Sibiu 1887.
3. C. Goldoni, Posacul bun de inimă, piesă. Sibiu 1887.
4. A. Ghislanzoni, O partidă în patru. Sibiu 1887.
5. I. Moța, Baba iadului. Sibiu 1887.
6. I. Moța, Dina mărgărelelor. Sibiu 1887.
7. I. Moța, Doi copii. Sibiu 1887.
8. I. Moța, Croitorul și cei trei feciori. Sibiu 1887.
9. I. O. Lazar, Spice de aur. Sibiu 1887.
10. Biblioteca copiilor, editura N. I. Ciurcu în Brașov, nr. 1—30.
11. Constanța D. Schiau, La Alma, povesti. Sibiu 1881.
12. P. Ispirescu, Pilde și ghicituri. Bucuresci 1886.
13. A. W. Grube, Biografii române, trad. Sibiu 1876.
14. N. Ganc, Novele. Bucuresci 1886.
15. C. Negruzzi, Scierile. Bucuresci 1872.
16. Grigorie Alexandrescu, Poesii. Bucuresci 1863.
17. A. Murășanu, Poesii. Sibiu 1881.
18. V. Alexandri, Fântâna Blandusiei. Bucuresci 1884.

19. V. Alexandri, Despot Vodă. Bucuresci 1880.
20. V. Alexandri, Poesii, vol. al III. Bucuresci 1880.
21. I. C. Fundescu, Basme. Bucuresci 1865.
22. Pr. Hoffmann, Loango, trad. Suceava 1886.
23. Colecție de basme, Ghicituri culese de Wolff.
24. W. Hauff, Colecție de basme, trad. Bucuresci 1880
25. H. S., Carte de basme. Bucuresci 1880.
26. G. Missail, C. Negri. Bucuresci 1877.
27. Culeg.-tipograf, Basmele românilor. Bucuresci 1872.
28. P. Ispirescu, Basme. Craiova 1883.
19. D. Bolintineanu, Stefan Vodă. Bucuresci 1870.
30. Goethe, Herman și Dorotea. trad. Gherla 1884.
31. R. Roth, Călătoria lui Stanley prin Africa centrală, trad. Brașov 1886.
32. S. Fl. Marianu, Descănțece poporane române. Suceava 1886.
33. Atheneul român. Conferențe publice: G. Dem. Teodorescu, Petrea Crețul Șolcanu. — G. D. Pallade, Patriotism și cosmopolitism. — G. Marianu, Despre noua generație. — G. Marianu, Carmen Sylva. — M. C. Sutz, Despre originea monedelor. — N. Xenopol, Hatărul. — Dr. Petrini-Galatz, Limbajul și gândirea. — M. T. Stătescu, Despre libertatea învățământului.
34. P. Ispirescu, Mihai Viteazul. Bucuresci 1885.
35. Istoricul jocurilor naționale. Iași 1886.
36. A. M. Marienescu, Petru Maior, discurs. Bucuresci 1883.
- b) donate de dl S. P. Barcianu:
37. I. M. Riureanu, Emigranții la Brasilia, trad. Bucuresci 1869.
38. S. Fl. Marianu. Tradițiuni populare române, Sibiiu 1878.
- De dl I. Popovici, învățător:
39. Richard Reth. Die Nordpolfahrer, Stuttgart.
- De eleva Valeria Moldovan:
40. Mîcul cultivator.
- De eleva Victoria Hodoș:
41. J. Turghienieff. Eine Unglückliche, Leipzig.
42. J. J. Kraszewski. Iermola der Töpfer, Leipzig.
42. F. Schmidt. Gudrun, Berlin.
43. Premières lectures francaises.
44. A. Linden. Chez le maréchal ferrant, Paris 1884.

45. S. W. Baker. Le lac Albert, Paris 1879.

46. B. Hauréan. Charlemagne, Paris 1880.

47. Horváth Zs. Olvasókönyv leányöveldek számára, Pest 1871.

Biblioteca elevelor constă la sfârșitul anului curent școlar din 69 volumuri în 65 de numeri.

Colecțiunile de mijloace și materialii pentru geografie și istorie, fizică, chimie și istoria naturală și a. au rămas tot acele din anul trecut cu următoarele adausuri:

1. S'a procurat un pianoforte nou.
2. S'au ținut 2 pianine cu chirie.
3. S'a cumpărat o colecțiune de modele colorate de chindisit.
4. S'a cumpărat o garnitură de aparate de gimnastică.

6. Din cronica școlai și a internatului.

Cel mai important eveniment în decursul anului școlar expirat a fost o regretabilă schimbare întâmplată în conducerea institutului: În urma mai multor neînțelegeri și divergențe în păreri între dinșii și on. comitet al »Asociațiunii transilvane«, directorul institutului și directoara internatului, dl Dr. D. P. Barcianu și d-ra Elena baronesă Popp, au demisionat scurtă vreme după începerea anului școlar; anume directorul la 21 Septemvrie, ear' directoara la 2 Octomvrie st. n. 1887.

Colegiul învățătoresc, elevele și întreg personalul institutului cu durere s'au văduț siliți a se despărți de aceste stimate și iubite persoane, care cu zel, iubire și abnegațiune au conlucrat la întemeierea unui bun nume pentru institut. Ori-și-care vor fi fost cauzele retragerii lor, servească-le spre mângăiere, că timpul conducerii lor și adevăratele sentimente de iubire și colegialitate, vor rămânè totdeauna neșterse în memoria tuturor, care au avut fericirea să petreacă cu dinșii în acest institut.

În locul directorului și a directoarei demisionați, on. comitet al »Asociațiunii transilvane« au ales la 7 Octomvrie n. 1887 pe învățătorul Septimiu Albinu ca director și pe d-ra Elena Petrașcu ca directoare a internatului, întrând acestia în funcțiune cu începere dela 14 Octomvrie n. Agendele curente școlare și ale internatului s'au

pertractat în 10 conferențe lunare ordinare și 3 extraordinare, în care s'au desbătut toate cestiunile administrative, metodice și disciplinare, care s'au ivit în decursul anului.

În decursul anului școala a fost vizitată de dl inspector școlar regesc al comitatului Sibiiu, care însoțit de dl delegat în afaceri școlare al on. comitet al »Asociațiunii transilvane«, a asistat la mai multe prelegeri din diferite obiecte de învățământ, declarându-se mulțumit cu cele audite.

În decursul luni Noemvrie la ordinul magistratului orașenesc toate elevele interne și externe, care n'au împlinit etatea de 12 ani au fost revaccinate în contra bubatului. La elevele interne a săvârșit revaccinarea dl medic de casă Dr. Ioan Moga, care și în decursul acestui an școlar a funcționat gratuit, căutând și supraveghind cu zel și scrupulositate sănătatea elevelor.

Fisicul orașului încă a vizitat odată pe elevele interne pentru boale de ochi trachoma, n'a aflat însă decât 2 reconvalescente, care avuseseră aceasta boală încă din anul trecut, ear' până la sfârșitul anului școlar expirat s'au vindecat cu totul sub îngrijirea medicului de casă.

Semestrul I. s'a încheiat cu finea luni Ianuarie, ear' al II. s'a început cu începutul luni Februarie 1888.

În postul pascilor toate elevele s'au mărturisit și cuminecat prin catecheții și parochii respectivi ai ambelor confesiuni române.

Festivități, la care au participat elevele institutului au fost onomasticile Maiestăților Sale Regelui și a Reginei, precum și maiialul institutului, care s'a sărbătorit la 19 Maiu n. 1888, în pavilionul din Dumbravă favorizat de un timp foarte frumos și participând la dînsul întreg publicul românesc din Sibiiu.

Cu finea anului școlar 1887/88 institutul se găsește înaintea unei esențiale schimbări a colegiului învățătoresc. După-ce învățătorul Sabin P. Barcianu a părăsit institutul încă la 1 Ianuarie 1888 și a fost înlocuit cu Dr. Petru Span, până la finea anului școlar, parte din cauze de divergențe de păreri cu comitetul »Asociațiunii transilvane«, parte din alte cauze, au demisionat și învățătorii Septimiu Albin și Enea Hodoș și învățătoarea Aurelia Filipescu; au rămas însă în funcțiune până la încheierea anului școlar.

7. Examenele.

Examenele de primire pentru elevule, care nu au dovedit prin atestate formale cualificațiunea cerută în §. 13 din statutul de organiza-re al școalei civile, s'au ținut în 1 Septemvrie ear' examenele dela sfirșitul semestrului II. la 27 și 28 Iunie st. n., sub presidența d-lui delegat în afaceri școlare al comitetului »Asociațiunii« Ioan Popescu asistând și din partea altor autorități școlare reprezentanți. Examenele s'au ținut după următorul program:

Mercuri în 27 Iunie n. a. c.

Înainte de ameași:

- 8—9. Religiunea cu toate elevule.
- 9—9³/₄. Istoria universală cu cl. II.
- 9³/₄—10¹/₂. Limba maghiară cu cl. III.
- 10¹/₂—11¹/₄. Limba maghiară cu cl. I.
- 11¹/₄—12. Chemia cu cl. III și IV. combinate.

După ameași:

- 8—3¹/₄. Istoria naturală cu cl. I.
- 3¹/₄—4¹/₂. Economia de casă cu cl. III și IV. combinate.
- 4¹/₂—6¹/₂. Limba franceză cu toate elevule.

Șoi în 28 Iunie n. a. c.

Înainte de ameași:

- 8—9. Aritmetica cu cl. II.
- 9—9³/₄. Geografia cu cl. III.
- 9³/₄—10¹/₂. Limba română cu cl. IV.
- 10¹/₂—11. Limba germană cu cl. II.

După ameași:

- 3—4¹/₂. Musica instrumentelă.
- 4¹/₂—6. Declamațiuni și cântări

Vineri în 29 Iunie n. a. c.

La oarele 9 încheierea anului școlar cu următorul program:

1. Cântare, executată de corul elevule.
2. Cuvântare ocașională, rostită de directorul.
3. Cetirea catalogului elevule promovate.

Atestatele s'au distribuit în 29 Iunie, încheindu-se în aceeași zi anul școlastic al doilea al școlăii civile de fete.

Începerea anului școlastic 1888/9 se face cu 1-a Septembrie stilul nou.

8. Condițiuni de primire în școală și internat.

Pentru primirea în școala civilă se cere atestat despre absolvirea claselor școlăii elementare, sau atestat despre clasa corespunzătoare premergătoare dela o altă școală de categoria școlăii civile. În lipsa unui astfel de atestat primirea se face pe baza unui examen de primire.

Didactrul e fixat cu 20 fl. v. a. pe an, plătiți anticipando în două rate, și pentru elevele ce intră acum pentru prima dată în această școală, o taxă de înmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursului complementar provăduț în §. 6 al. penultim din statut, didactrul este de 50 fl. pe an, și la prima înscriere taxa amintită de înmatriculare.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale școlăii civile, sau ale școlăii elementare a reuniunii femeilor, au să se însciințeze de timpuriu, în tot cazul înainte de începerea anului școlastic, prin părinți sau tutori la direcțiunea școlăii, pentru a se putè face dispozițiile necesare. Taxa este pentru elevele ce urmează cursul normal 220 fl. v. a., ear' pentru cele-ce urmează cursul complementar 250 fl. v. a. pe an, plătiți înainte în două sau cel mult 4 rate, cuprinđendu-se în această sumă și didactrul, și adăogându-se și aici pentru cele-ce intră pentru întâia-oară în internat, taxa de înmatriculare, amintită mai sus. Cărțile trebuincioase, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înțelege, nu sânt cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în această privință se poartă de părinți, întocmai precum tot de dînșii se poartă și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în musica instrumentală și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiunea în piano sânt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce să ice oarele singură, se compută, la 2 oare pe săptămână, taxa de 9 fl. pe lună; dacă 2 eleve împreună iau instrucțiune în aceeași oară, taxa se compută la 2 oare pe săptămână, cu 6 fl. de elevă; sau

b) dacă o elevă voește să iee oarele singură, se compută la 2 oare pe săptămână, taxa de 6 fl. pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeași oară, taxa se compută la 2 oare pe săptămână cu 5 fl. pe lună de elevă.

Pentru instrucțiunea în limba franceză, câte 2 oare pe săptămână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare, care renumerează pe instructori.

Fiind eleve mai multe în internat, care reflectează la conversațiune în limba franceză se va angaja o persoană capabilă pentru conversațiunea aceasta, fiind pentru conversație în limba germană și maghiară, chiar până acum făcute dispozițiunile necesare.

Elevele, care vor să fie primite în internat mai au să aducă cu sine: 1 țol pe saltea, un covoraș la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 serviete, apoi: cuțit, furculiță, lingură, linguriță, perie de dinți, săpun și 2 pepteni, care toate rămân proprietatea elevei. Afară de aceste schimburi de trup sau albiturile, câte $\frac{1}{2}$ duzină din fiecare, ciorapi și batiste (mărămi) câte 1 duzină și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete noue, părinții și tutorii sunt consiliați a nu face de aceste pentru copilele lor, căci pentru a obține o uniformitate în îmbrăcăminte pentru toate internele, acele toalete, cu prețuri moderate se pot face aici prin îngrijirea direcțiunii internatului.

Sibiiu, în Iulie 1888.

Direcțiunea
școlii civile de fete cu internat.